

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXIII. Usuræ definitio ac divisio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

CAPUT XXIII.

Usura definitio ac divisio.

- 239 **U**Sura definitiones varias varii tradunt, suis utique de ea opinamenti accomodat; sed in eo deficientes, quod de promptæ non sint ex germanis fontibus, unde genuinam usuræ rationem deprimere oportet. Covarruvias L. 3. variar. resol. c. 20. usuram definit sic: *Usura est lucrum pecuniæ æstimabile mutanti supra sortem ratione mutui principaliter proveniens.* Neotericis vero quidam hic disp. 9. n. 11. sic: *Usura est lucrum, quod mutans exigit ratione mutui immediate, tamquam debitum ex pacto, sive ex justitia.* Quod n. 15. explicans, dicitur (inquit) *debitum ex pacto, sive justitia: quia alioqui lucrum præcise vi mutui, tamquam ex merito gratitudinis nullo modo est usurarium, sive illud primario, sive secundo tantum intendatur.*
- 240 Verùm ex hac doctrina (capite sequenti fusiùs refellenda) aperte sequitur propositio quadragesima-secunda ab Innocentio XI. damnata: *Usura non est, dum ultra sortem aliquid exigitur, tamquam ex benevolentia & gratitudine debitum, sed solum si exigitur tamquam ex justitia debitum.*
- 241 Repudiata itaque definitione ista, usura tripliciter accipitur. 1.º pro lucro usurario. 2.º pro contractu usurario. 3.º pro voluntate usuraria. Primo modo est lucrum rei pretio æstimabile ultra sortem, à mutuatore ratione mutui quæsitum, non omninò spontaneè oblatum. Secundo modo est *contractus quo lucrum rei pretio æstimabile, ultra sortem, à mutuatore ratione mutui queritur, non omninò spontaneè offertur.* Tertio modo est voluntas ejusmodi lucrum, spontaneè non oblatum, querendi, vel recipiendi.
- 242 Dicitur 1.º. *lucrum supra sortem, quo nomine intelligitur acquisitio rei, quæ antea non erat mutuantis, nec ipsi ex justitia debita.* Unde usurarius non est qui eâ lege mutuat, ut mutuarius ipsi solvat summam aliunde ex justitia debitam, vel ut cesset à vexatione injusta. *Si ergo Sortes debet mihi decem (inquit Almainus in 4. dist. 15. q. 1.) & non possim ab illo habere nisi mutuem centum, ut recipiam simul illa decem, licet mihi sub illa spe mutuari. Quia non spero aliquid ultra sortem & debitum simul. At verò in mutuando sperare sortem & debitum, non est usura, ut patet extrav. de usuris c. 4. in textu & glossa.* Neque hoc est contra verba Christi: *nihil inde sperantes.* Subauditur enim, *ultra sortem & debitum.* Quia Christus non magis prohibet debitum quam sortem sperare.
- 243 Dicitur 2.º. *rei pretio æstimabile, sive interim pecunia sit, sive vinum, sive aliud quodcumque pretio æstimabile.* Ita Ambrosius & Augustinus infra inferendi. Hieronymus in cap. 18. Ezech. *Pnam quidam u-*

suram tantum esse in pecunia. Quod prævidens Scriptura divina omni rei aufert superabundantiam, ut plus non recipias quam dedisti. Solent in agris frumenti & milli, vini & olei usura exigi, sive, ut appellat sermo divinus, superabundantia Alii pro pecunia fœnerata solent opuscula accipere diversi generis, & non intelligunt usuram appellari quidquod illud est, si (eo quod dederint) plus acciperim.

Et rationem dat S. Thomas 2. 2. q. 78. 244 a. 2. quia secundum Philosophum in 4. Ethic. omne illud pro pecunia habetur, cujus pretium potest pecuniâ mensurari. Quia verò amicitia non est pretio mensurabilis, sive æstimabilis, usurarius non est, qui mutuat cum intentione obligandi mutuarium ad amicitiam. Usurarius tamen est, qui mutuat obligando mutuarium, ut per se vel per amicos suos, beneficium Ecclesiasticum mutuant, vel allicui suorum conferat, vel procuret. Quamvis enim beneficium Ecclesiasticum per se non sit pretio æstimabile, est tamen conexum cum re pretio æstimabili, pro quanto est jus percipiendi fructus pretio æstimabiles. Per rem verò pretio æstimabilem hic intelligimus omne illud, quod vel per se, seu in se est tale, vel in aliquo cum quo est conexum.

Et istius quidem rei lucrum debet esse quæsitum, seu intentum ratione mutui. Quia id Christus aperte significat, dicens, *dare mutuum, nihil inde sperantes.* Si ergo mutuator lucrum alio titulo quærat, qui non sit de intrinseco mutui, v. g. titulo damni emergentis, usura non est. Nec usurarium est lucrum, ubicumque non intervenit mutuum, explicitum vel implicitum, tamen si lucrum istud alioqui foret injustum. Quia equidem non est lucrum ratione mutui.

Denique lucrum istud esse debet quæsitum, sive acceptum non omninò gratuito, sed cum morali aliqua coactione, quæ efficiat, quòd mutuarius illud non offerat omninò spontaneè, gratuito, & liberaliter, sed aliquo modo coactus, sive metu aliàs non obtinendi mutuum, sive alio quolibet modo, qui faciat ipsum non omninò spontaneum. Hoc enim ad usuram sufficit, etiam sine pacto, uti videbimus cap. seq. Defectu verò hujus usurarius esse non videtur, qui accipit aliquid pecuniâ æstimabile, nullo modo exigens, nec quasi ex aliqua obligatione, vel quasi obligatione, tacitâ, vel expressâ, sed sicut *gratuum donum*, inquit S. Thomas loco citato.

Usura dividitur in mentalem & realem, 247 sive in internam & externam. Quæ subdividitur in apertam, seu formalem, expressam, & explicitam; & palliatam, seu virtualement, & implicitam.

Usura mentalis est, in qua nec intervenit pactum externum, nec ulla externa coactio, seu obligatio, vel quasi obligatio. Realis est, in qua externa illa coactio, vel obligatio,

seu quasi obligatio intervenit. Et hoc duobus modis contingit, explicitè, vel implicitè. Explicitè, quando pactum est de percipiendo lucro ex mutuo formali, & expresso, sub titulo & nomine mutui, v.g. do tibi mutuo centum florenos, ut post mensem reddas 105. Et dicitur usura aperta, expressa, & explicita. Implicitè, quando pactum est de percipiendo lucro ex mutuo, non expresso sub nomine mutui, sed palliato sub nomine alterius contractus, qui tamen vel sit, vel includat virtualiter mutuum. Et dicitur usura palliata, sive virtualis & implicita. Utriusque exempla dabimus cap. 26.

CAPUT XXIV.

Ad usuram necesse non est, quod lucrum ex mutuo exigatur, tamquam debitum ex pacto, sive ex iustitia.

249 **A**sertio est certa. 1°. quia apertè eruitur ex divina Scriptura: *Mutuum date, nihil inde sperantes.* Inde verò lucrum sperat, qui sic mutuum dat, ut inde lucrum suum intendat, sive cum pacto, sive absque pacto, aliàs mutuum non daturus; vel qui sic illud exigit, ut ad illud dandum aliquo modo obliget, vel quasi obliget, sic utique se habendo in verbis, vel factis, ut qui lucrum illud præstat, non omninò liberaliter, & spontaneè præstet. Tunc enim mutuans non mutat liberaliter, & gratuito, uti Christus præcipit, nec proximi commodum primariò quærit, sed lucrum suum. Quod Christus omninò vetat, ex cuius præscripto, quid de usura tenendum sit, manifestè cognoscitur, ait Urbanus III. cap. *consuluit* de usuris lib. 5. Decretal. tit. 19.

250 2°. non esse de ratione usuræ, quòd lucrum ex mutuo exigatur, tamquam debitum ex pacto, seu iustitia, ex allatis verbis Salvatoris idem Pontifex ibidem perspicuè tradit. Tres namque casus sibi propositos ibi refert hisce verbis: *Consuluit tua nos devotio, an ille in iudicio animarum quasi usurarius debeat judicari, qui non aliàs mutuo traditurus, eo proposito mutuam pecuniam credit, ut, licet omni conventionione cessante, plus sorte recipiat. Et utrum eodem reatu criminis involvatur, qui (ut vulgò dicitur) non aliter parabolam juramenti concedit, donec, quamvis sine exactione, emolumentum aliquod inde percipiat. Et an negotiator penà consimili debeat condemnari, qui merces suas longè majori pretio distrabit, si ad solutionem faciendam prolixioris temporis dilatio prorogetur, quam si ei incontinenti pretium persolvatur?* Ad quos casus sic respondet: *Verùm quia quid in his casibus tenendum sit, ex Evangelio Luca manifestè cognoscitur, in quo dicitur: date mutuum, nihil inde sperantes; hujusmodi homines pro intentione lucri, quam habent (cum omnis usura & superabundantia prohibeatur in Lege, nimi-*

rùm Ezech. 18.) judicandi sunt malè agere, & ad ea, quæ taliter sunt accepta, restituenda in animarum iudicio efficaciter inducendi. Quo in textu cum Urbanus III. declaret, ex Evangelio manifestè deduci, *usurarium esse lucrum ex mutuo inentum, licet omni conventionione cessante*, propter solam intentionem, quà non aliàs mutuum traditurus, eo proposito mutuam pecuniam credit, ut plus sorte accipiat: vehementer profectò falluntur, quicumque negant, usuram reperiri, nisi dum lucrum exigitur, vel intenditur, tamquam debitum ex conventionione, seu iustitia. Hoc namque non solum apertè contrariatur responsioni Pontificis ad primum illum casum; verùm & responsioni ejusdem ad secundum, cuius terminos subobscuros, non aliter parabolam juramenti concedit, sic expositos habes apud Panormitanum ad citatum cap. *consuluit* n. 17. *Quandoque contingit, quòd datur jurat restituere mutuum intra mensem, & adveniente termino, non valens commodè solvere, rogat creditorem, ut differat terminum. Ille malitiosè non vult prorogare, ut prius aliquod lucrum inde percipiat, & lucro percepto prorogat terminum. Sic talis tenetur restituere taliter usurarie receptum: videtur enim recipere lucrum pro termino prorogato.* Hactenus Panormitanus.

3°. idipsum manifestè etiam deducitur ex 42. propositione ab Innocentio XI. damnata, de qua supra n. 240.

4°. omne lucrum temporale, quod ex mutuo, ratione mutui intenditur, vel quæritur contra naturam mutui, usurarium est, prout omne lucrum temporale, quod ratione collationis, vel procurationis rei spiritualis quæritur, vel intenditur contra naturam rei spiritualis, simoniacum est. Sed si temporale istud lucrum quærat, vel intendatur ex pacto explicito, vel implicito, sive absque pacto, si tamen sic intendatur, ut sine eo mutuum non daretur, sic proinde, ut à mutuuario non omninò spontaneè, & liberaliter præstetur, intenditur, vel quæritur contra naturam mutui: utpote quod ex natura sua gratuitum est ac liberale subsidium, alteri impensum in utilitatem accipientis, non dantis, prout Urbanus III. manifestè cognosci dicit ex Luc. 6. Enimverò quemadmodum ad simoniam necesse non est, quòd temporale ex re spirituali, seu illius collatione, vel procuratione quærat, vel intendatur ex pacto; ita similiter, &c. Giezi namque Simoniacorum Patriarcha 4. Reg. 5. simoniæ damnatus legitur, ideòque leprâ percussus, non ob pactum ullum explicitum, vel implicitum (nullum quippe fuit) sed ea solum de causa, quòd post impensum ab Elisæo gratis, & absque pretio ullo pacto, miraculose curationis beneficium, pecuniæ munus ob illud à Naaman Syro exegerit. Unde S. Petrus Damianus in epist. ad S. R. E. Cardinales: *Sunt (inquit)*